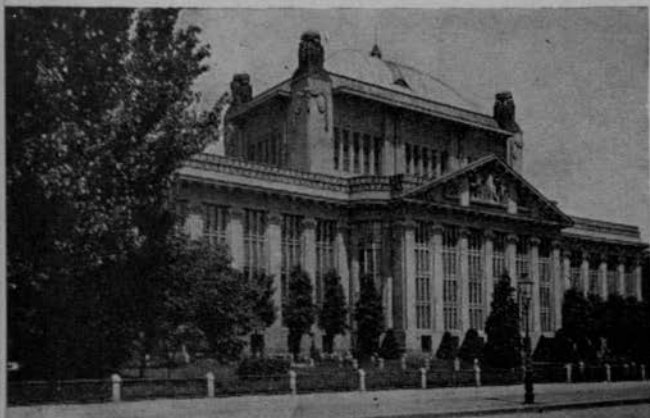

Nalazi iz prethistorijskoga i rimskoga doba jasno svjedoče, da je na zemljištu današnjega Zagreba bilo ljudskih naselja davno prije, nego što se Zagreb pod tim imenom spominje u povijesti. Nedaleko od današnjega Zagreba nalazio se rimski municipij Andautonija, čije ime potječe od panonskoga plemena Andautonaca, koji su imali svoja naselja na današnjoj Lašćini i u današnjoj Vlaškoj ulici. Ovaj naziv potječe od imena Lah, kojim su ondašnji Hrvati krstili sve narode romanskoga jezika. Prvi put se u povijesti spominje Zagreb kao grad 1134 godine u povelji ostrogonskoga nadbiskupa Felicijana, koju je ovaj izdao zagrebačkom biskupu Macilinu. Smrcu Petra II izumrla je dinastija narodne krvi, te Hrvati izabraše mađarskoga kralja Kolomana za hrvatskog kralja. Tako su Mađari nakon dugotrajnih bezuspješnih i krvavih borba mirnim putem došli na vlast u Hrvatskoj putem personalne unije (1102).

Zagrebotom je kroz vijekove prohujalo mnogo žalosnih i radosnih dana. Najsudbonosniji događaji desili su se u 19 i u prvim decenijama 20 vijeka. God. 1809 do 1813 bili su mu na Savskome mostu susjedi Francuzi. U ovo doba bijaše jedna od najmarkantnijih hrvatskih nacionalno svjesnih ličnosti zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac (1787—1827), tvorac divnoga parka Maksimira. Do godine 1830 doživio je Zagreb gotovo slom otpornosti Hrvata: bili su na putu da se otude od svoga roda. Tolika je bila moć njegovih neprijatelja. Ali zato je doživio i narodno uskrснуće prve kazališne pretstave na svome narodnome jeziku, vidio je osnutak naših najjačih narodnih ustanova. U to vrijeme razmahao se svom snagom veliki nacionalni pokret »Iliraca« (Gaj, Vraz, Demeter, grof Drašković, i dr.). 29 jula 1845 zavio se Zagreb u crninu za žrtvama svoga narodnog uskrснуća, a godina 1848 donijela mu je hrabroga bana Jelačića, borca protiv tudinske najezde, velikoga bana, koji je u prkos ondašnjoj velikoj germanskoj moći izdao novac sa svojim likom i s napisom: »Uspomena narodenja jugoslavjanske slobode«. Rodoljublje Zagreba nije mogao slomiti ni gvozdeni apsolutizam pe-

Zagreb

*Sveučilišna
knjižnica*

*Bibliothèque
de l'Univer-
sité*

*Universitäts-
Bibliothek*